

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**

Vienotas skolas principu ievērošana pirmsskolas izglītības pedagogu darbā lingvistiski neviendabīgā vidē

Ligita Grigule

Latvijas Universitātes

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes pētniece

Lietotie termini

- **Lingvistiski neviendabīga vide (*tradicionāli*)** -
  - Neviendabīgā kopienas vidē tiek izmantota vairāk nekā viena valoda. Tas nozīmē, ka cilvēki spēj sazināties vismaz divās valodās, runātāju dzimtajā valodā un valsts valodā.
  - Divvalodība jeb bilingvisms ir parādība, kad cilvēks vai cilvēku kopums saziņā spēj izmantot divas vai vairākas valodas. [Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca](#)
- **Lingvistiski neviendabīga vide (*šobrīd Latvijas situācijā*)** –
  - izglītības procesā (vienotā skolā) ir iesaistītas / iesaistās personas ar atšķirīgiem valodu resursiem (dažāds lingvistiskais repertuārs)

Lietotie termini

- **Lingvistiski neviendabīga vide (*tradicionāli*)** -
  - Neviendabīgā kopienas vidē tiek izmantota vairāk nekā viena valoda. Tas nozīmē, ka cilvēki spēj sazināties vismaz divās valodās, runātāju dzimtajā valodā un valsts valodā.
  - Divvalodība jeb bilingvisms ir parādība, kad cilvēks vai cilvēku kopums saziņā spēj izmantot divas vai vairākas valodas. [Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca](#)
- **Lingvistiski neviendabīga vide (*šobrīd Latvijas situācijā*)** –
  - izglītības procesā (vienotā skolā) ir iesaistītas / iesaistās personas ar atšķirīgiem valodu resursiem (dažāds lingvistiskais repertuārs)

Dažas teorētiskas atziņas

- Argumenti par labu bilingvismam
- Ekaterina Protasova: Daudzvalodība bērnībā
- Džims Kamiss: Kopīgās pamatprasmes modelis
- Kristīna Draviņa – Vērojumi par metalingvistisko spēju attīstību
- «Viens cilvēks – viena valoda»
- Pārejas bilingvālā izglītība – «Tik daudz cik nepieciešams – L1; tik daudz, cik iespējams – L2»

Argumenti par labu bilingvismam

- ✓ Bilingvisms attīsta spēju domāt vairāk abstrakti, neatkarīgi no vārdiem, mazāk konkrēti, priekšplānā izvirzot konceptu vai būtību,
- ✓ Bilingvāli bērni apgūst augstāku abstrakcijas līmeni agrākā vecumā nekā monolingvāli.
- ✓ Bilingvāli skolēni mācās izmantot valodas likumus agrākā vecumā nekā monolingvāli.
- ✓ Daudzvalodu bērni ir vairāk radoši
- ✓ Cilvēkiem, kas labi pārvalda vairāk nekā vienu valodu, ir labākas problēmu risināšanas prasmes, spēcīgāk koncentrēta uzmanība, vadības funkcijas, kā arī mazāks risks saslimt ar Alcheimera un citām ar smadzeņu darbību saistītām slimībām.
- ✓ Bilingvāliem bērniem ir vieglāk iemācīties lasīt, jo viņiem ir labāk attīstīta atmiņa.

Suzanne Flynn professor of linguistics and second-language acquisition at the Massachusetts Institute of Technology; Ellen Bialystok, professor of psychology at York University in Toronto. 2. Adele Diamond, director of the Center for Developmental Cognitive Neuroscience at the University of Massachusetts Medical School in Waltham. 3. Patricia Kuhl of the University of Washington . 4. Lena Riccardelli (1992).

Bērna otrās valodas attīstība

1. *posms* – bērns piedalās piedāvātajā darbībā tikai fiziski reaģējot.

Audzinātāja apraksta darbību vai kustības, bērns imitē. Pirmie vārdi: paldies, ko? dod/ņem/še, sveiki, atbilde uz Kā tevi sauc, ...

2. *posms* – bērns pēc atgādinājuma var atkārtot atsevišķus vārdus – jā, nē, rotaļlietas, ķermeņa daļas, ...

3. *posms* – bērni atkārtoti audzinātājas lietoto frāžu nobeiguma daļu, zina kā sauc telpas, apģērbu, saprot un lieto darbības vārdus, kas saistīti ar dienas gaitu

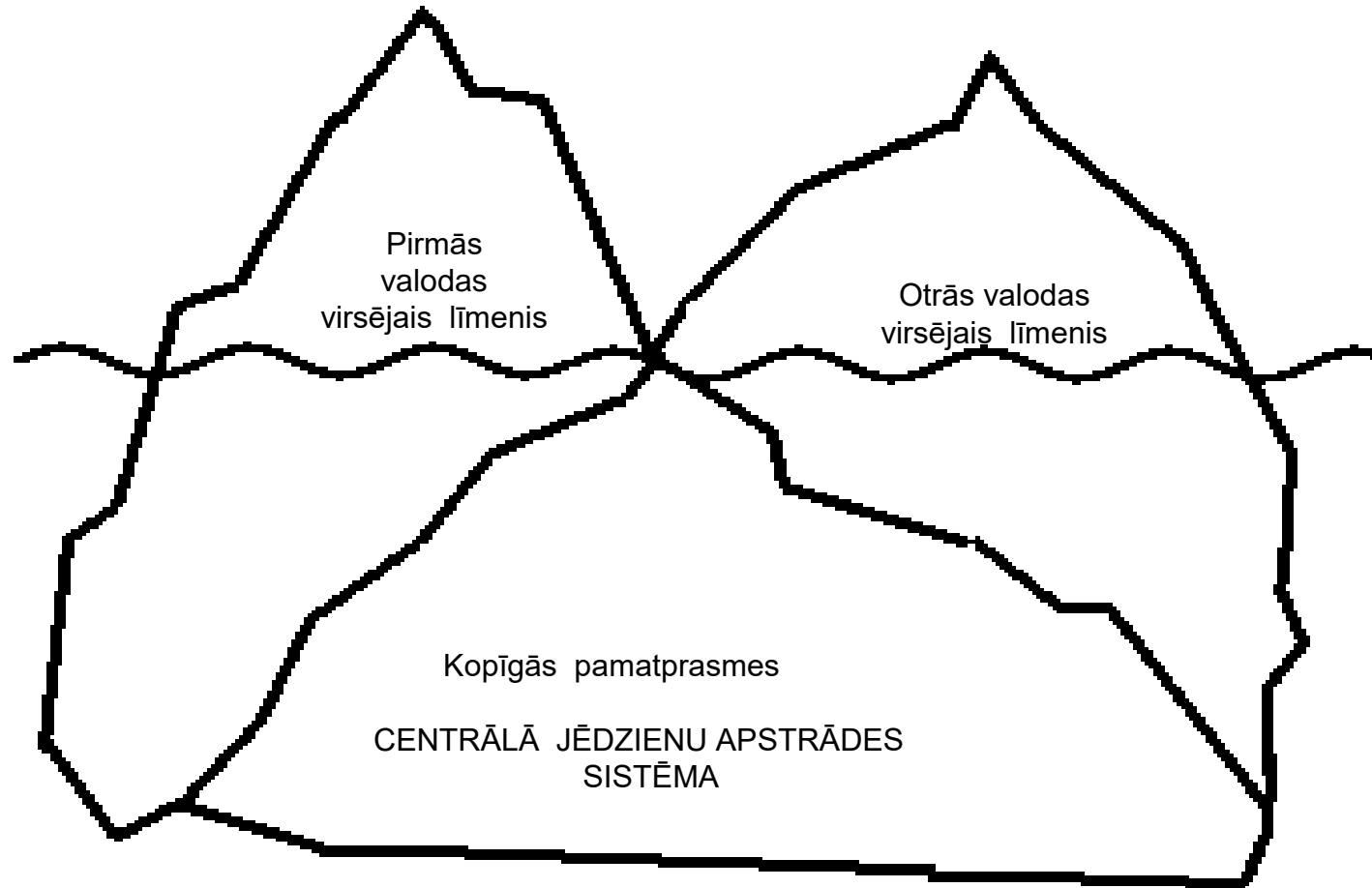
4. *posms* – bērni ne tikai atkārtoti dzirdētās frāzes, bet pievieno kaut ko savu, emociju replikas; bieži sarunājas ar rotaļlietām, dabas parādību leksika

Bērna otrās valodas attīstība - *turpinājums*

- 5. posms – valodu jaukšana. Starpvaloda.
- 6. posms – bērni sāk veidot visu izteikumu otrajā valodā. Pieaugušā runas atkārtojums, vienveidīgu valodas modeļu iekļaušana. Paplašinās valodas funkcijas: nosaukšana, jautājumu veidošana, noliegums, piederības izteikšana. Pagātnes izteiksme, ...
- 7. posms – bērnu runā parādās pirmie teikumi: es gribu ... Jautājumi palīdz precizēt, pārbaudīt teikto, vietniekvārdi – saikni starp objektiem, īpašības un apstākļi – raksturot
- 8. posms – bērns piedalās nodarbībā, var atbildēt par apgūtiem tematiem, bet nevar runāt par jaunu tematu. Katrā teikumā var būt vairākas gramatiskas kļūdas. Metalingvistiskās prasmes. Kas tas ir «...». Aprakstīt, ja nezina nosaukt ... Sarunas par valodu

Kopīgās pamatprasmes modelis

Sadarbība ar vecākiem

- Nomierināt, atteikties no mītiem, atsaukšanās uz pētījumiem,
  - Kā organizēt bērna bērna dzīvi, priecāties par panākumiem,
  - Attieksme pret vecākiem kā pret partneriem
- Pārrunāt «spēles noteikumus» - kā mēs attīstīsim bērna latviešu valodas prasmes; rosinājums pastāstīt, kā vecāki mācījušies valodas, ... [Palīdzēt vecākiem pareizi sarunāties ar savu bērnu?](#)
- Informācija vecākiem par bērna ikdienu – zīmējumi, frāzes, ...
  - Mācības vecākiem: konsultācijas, semināri, ... [Iesakiet vecākiem rotaļas un sarunu tematus, kas veicinātu valodas apguvi!](#) [Ieteikumi vecākiem, kā vērtēt bērna valodas attīstību](#), tirdziņi, kopīgi svētki, ...
  - Abpusēji noderīga izpēte – dati par ģimenes valodu/-ām; vecāku attieksmi; - ziņa vecākiem, ka PII pret reformu un bērna attīstību izturas nopietni

Ieteikumi skolotājiem

- Lēnāka, paplašināta, vienkāršota un atkārtota runa, kas orientēta uz “šeit un tagad”
- Frāžu krātuve ikdienas rutīndarbībām
- Ļoti kontekstualizēta valoda un žesti
- Izpratnes pārbaude
- Komunikācija, kas nodrošina sastatnes sarunām par nozīmi, ierobežojot iespējamās secības, lomas un nolūka interpretācijas
- Rūpīgi rediģēt valodu informācijā vecākiem
- Izmantot palīgus

- Vizuālo palīgīdzekļu, piemēram, attēlu, diagrammu, grafiku un semantiskās kartēšanas izmantošana
- Digitālie rīki
- Modelēšana, kas ļauj skolēniem apspriest nozīmi un izveidot saikni starp jauno saturu un priekšzināšanām
- Ļaut bērniem darboties kā starpniekiem un veicinātājiem
- Alternatīva novērtējuma, piemēram, portfolio, izmantošana, lai pārbaudītu izpratni
- Saprotamas runas, sastatņu un papildu materiālu nodrošināšana

Metodiskie ieteikumi skolotājiem

- Lingvistiskās ainavas pieeja
- Fiziskās reaģēšanas metode
- «Klusais ceļš»
- Vizuālā kodēšana

ELĪNA KACERE

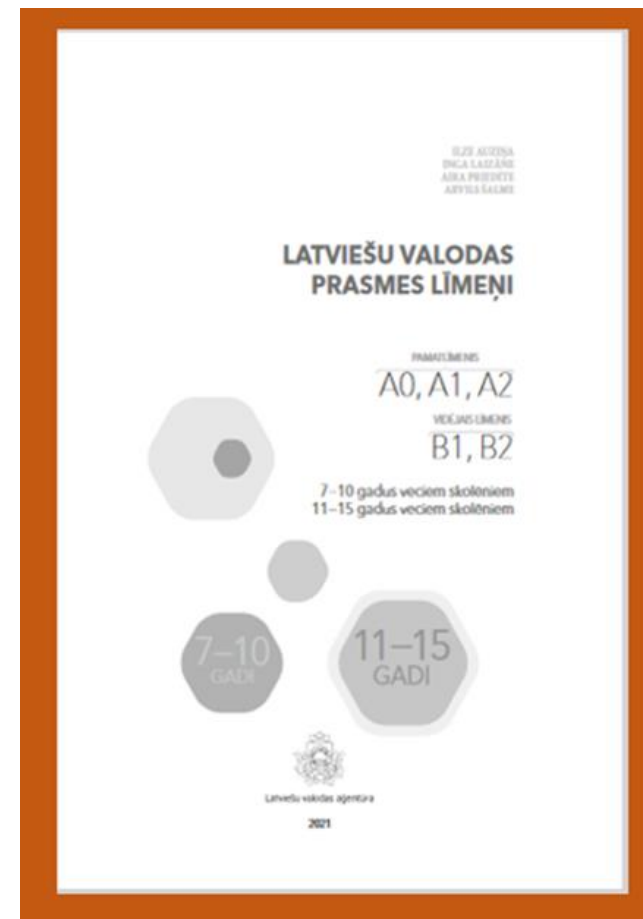
Latviešu valodas apguve
lingvistiski neviendabīgā
vidē pirmsskolā

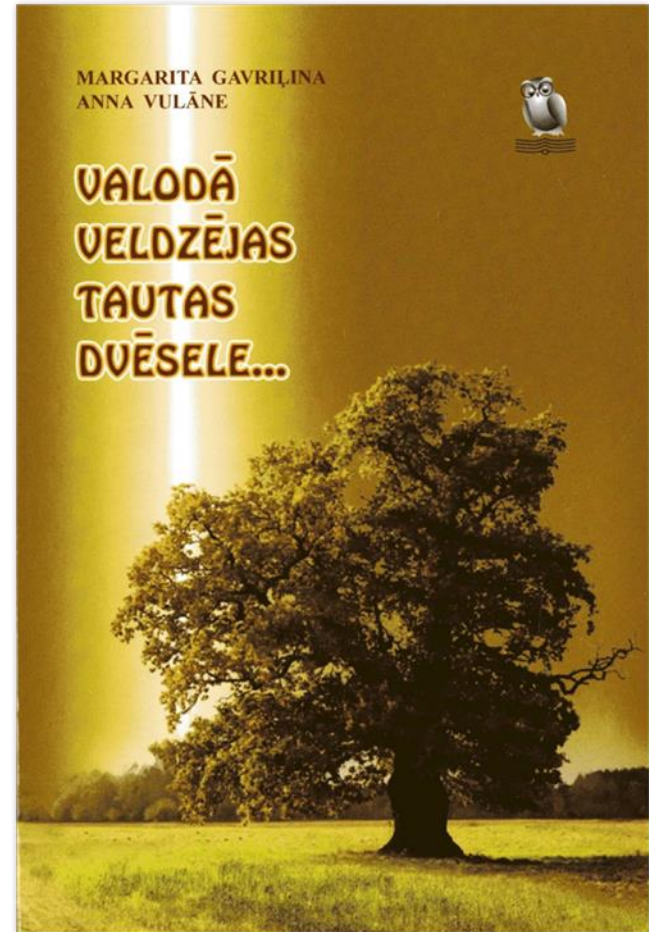
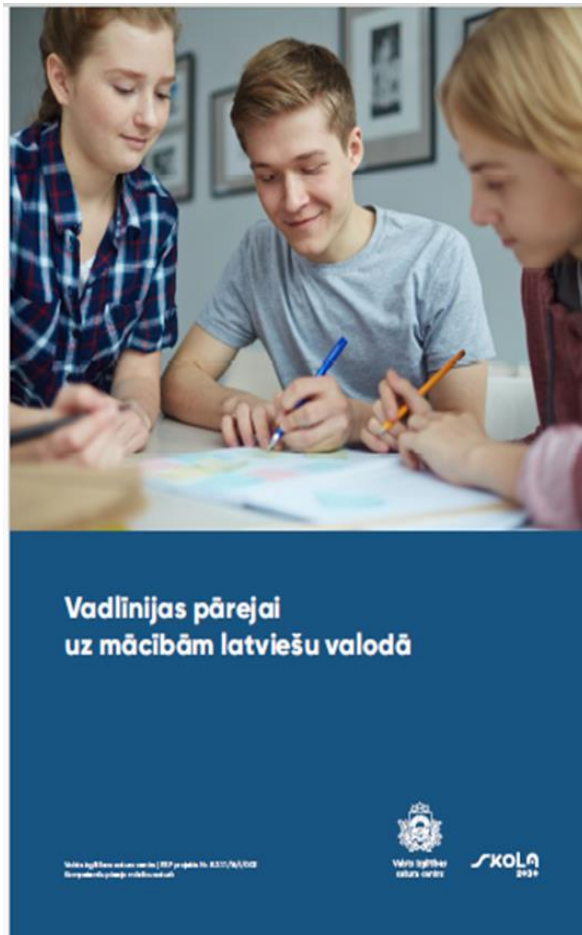
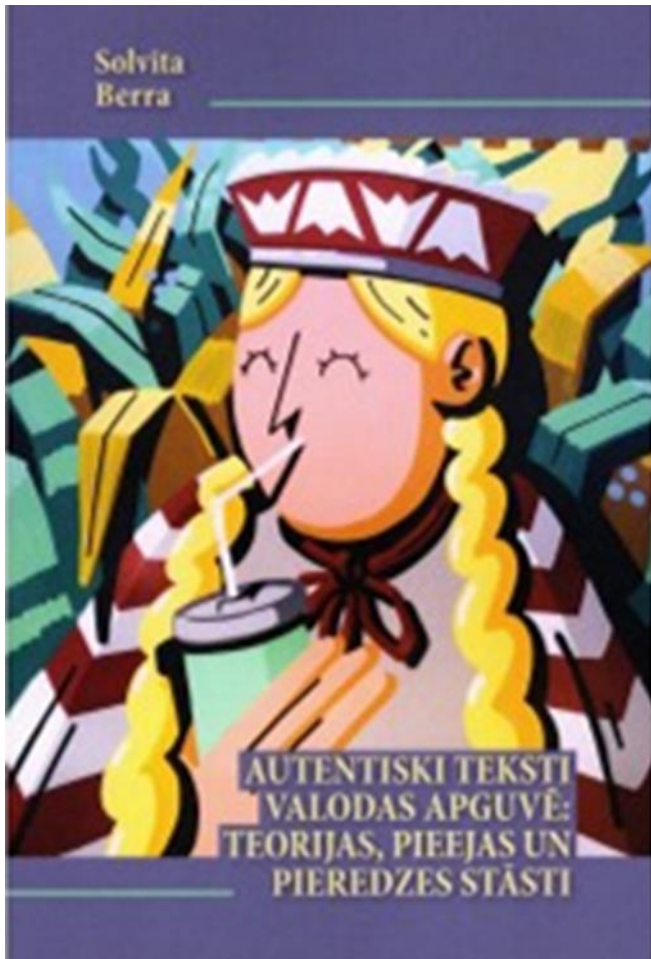
Kvalifikācijas darbs

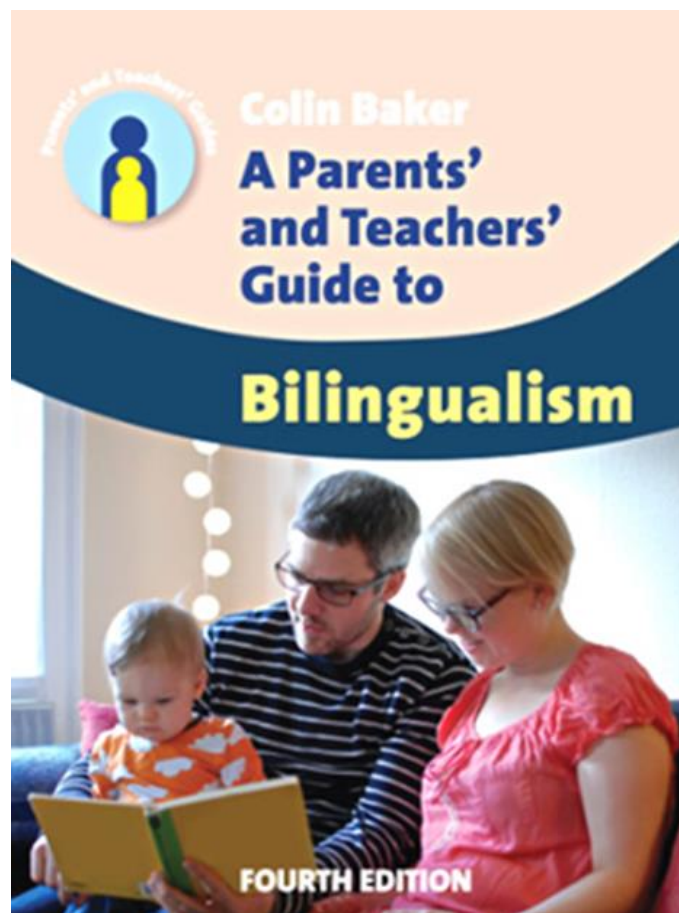
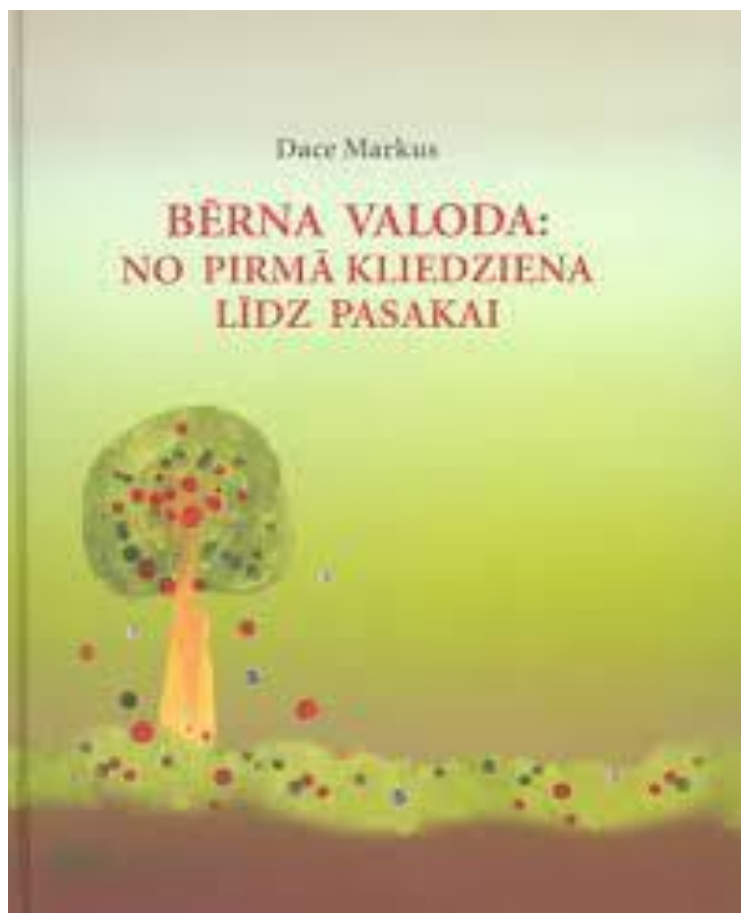
latviešu valodas apguve lingvistiski
neviendabīgā vidē pirmsskolā ir
sekmīga tad, ja pedagogs:

- rada motivējošu un emocionāli
drošu vidi,
- mācīšanās procesā izmanto
atbilstošus līdzekļus un metodiskos
paņēmienus,
- lieto pareizu latviešu valodu kā
paraugu visas dienas garumā.

Resursi

•EUROPEANS AND THEIR LANGUAGES

- Almost all respondents in Luxembourg (98%), **Latvia (95%)**,
- the Netherlands (94%), Malta (93%), Slovenia and Lithuania (92% each), and Sweden (91%) say that they are able to speak at least one language in addition to their mother tongue
- Special Eurobarometer 386

Paldies par uzmanību!

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**